

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
เรื่อง

กลยุทธ์การจัดการผลิตและการตลาดของเกษตรกรแปรรูปยางแผ่นดิบในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

ชื่อผู้วิจัย
ดร.สุภาภรณ์ พวงชมพู
รศ.เพียรศักดิ์ ภัคดี

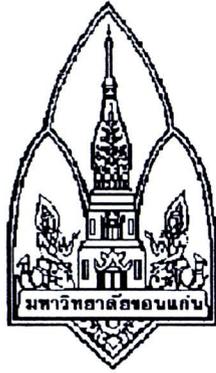
โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ประเภทอุดหนุนทั่วไป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2553
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

600254579

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

248975

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์
เรื่อง

กลยุทธ์การจัดการผลิตและการตลาดของเกษตรกรแปรรูปยางแผ่นดิบในภาค
ตะวันออกเฉียงเหนือ

ชื่อผู้วิจัย

ดร.สุภาภรณ์ พวงชมพู

รศ.เพียรศักดิ์ ภัคดี

โครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัย ประเภทอุดหนุนทั่วไป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2553
มหาวิทยาลัยขอนแก่น

โครงการวิจัยเรื่อง **กลยุทธ์การจัดการผลิตและการตลาดของเกษตรกรแปรรูปยางแผ่นดิบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**

ผู้ดำเนินการวิจัย **ดร.สุภาภรณ์ พวงขมภู และ รศ.เพ็ญรศักดิ์ ภัคดี**

หน่วยงานที่รับผิดชอบ **ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**

248975

บทคัดย่อ

การศึกษากลยุทธ์การจัดการผลิตและการตลาดของเกษตรกรแปรรูปยางแผ่นดิบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในภาคตะวันออกเฉียงใต้แก่ จังหวัดอุดรธานีจังหวัดหนองคาย และจังหวัดขอนแก่น พบว่ามีเกษตรกรแปรรูปยางแผ่นดิบมีอายุเฉลี่ยอยู่ที่ 50-59 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่จบการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และประกอบอาชีพทำการเกษตรเป็นหลัก ครีวเรือนเกษตรกรมีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตรเฉลี่ย 32 ไร่ต่อครัวเรือน นอกจากนี้ยังพบว่า เกษตรกรผู้แปรรูปยางแผ่นดิบร้อยละ 72 ใช้น้ำฝนเป็นหลักด้านการจัดการการผลิตยางแผ่นดิบ เกษตรกรได้เข้ารับการฝึกอบรมการผลิตยางแผ่นดิบจากสำนักงานส่งเสริมการทำสวนยางร้อยละ 84 และมากกว่าร้อยละ 76 ได้เข้าร่วมการอบรมการกรีดยางจากสำนักงานส่งเสริมการทำสวนยางมาแล้ว โดยส่วนใหญ่เกษตรกรผู้แปรรูปยางแผ่นดิบนั้นใช้ยางพันธุ์ RRIM 600 เพราะเนื่องจากเป็นพันธุ์ที่สำนักงานส่งเสริมการทำสวนยางให้การสนับสนุน โดยเฉลี่ยเกษตรกรผู้แปรรูปยางแผ่นดิบร้อยละ 56 ใช้ระบบปลูก 3 x 7 ทำให้มีต้นยางเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 90-99 ต้น นอกจากนี้ในระยะ 1-3 ปีแรกนั้น มีการปลูกพืชแซมระหว่างแถวยางพารา เช่น มันสำปะหลัง ถั่วลิสง ถั่วเขียว เพื่อเพิ่มรายได้ในช่วง 1-3 ปีแรกก่อนที่จะให้ผลผลิตอีกด้วย เกษตรกรผู้แปรรูปยางแผ่นดิบส่วนใหญ่ร้อยละ 83 ใช้ระบบกรีดยางแบบสองวันเว้นหนึ่งวัน การจัดการด้านการตลาด จากการศึกษาสหกรณ์กองทุนสวนยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล เป็นกลุ่มที่รับซื้อยางแผ่นดิบจากเกษตรกร พบว่าจำหน่ายยางแผ่นดิบโดยวิธีการประมูลทั้งแบบทั่วไปและแบบโทรสาร โดยในรอบปีที่ผ่านมามีตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2552 ถึง มกราคม 2553 จำหน่ายยางแผ่นดิบทั้งหมด 602,747 กิโลกรัม แบ่งออกเป็นยางแผ่นดิบชั้น 1-3 จำหน่ายทั้งหมด 578,631 กิโลกรัม ยางแผ่นดิบชั้น 4 จำหน่ายทั้งหมด 23,994 กิโลกรัม ยางแผ่นดกเกรด จำหน่ายทั้งหมด 122 กิโลกรัม โดยใน 1 รอบการผลิตมีการประมูลทั้งหมด 20 ครั้งในเดือนธันวาคมจะเป็นช่วงที่มีการประมูลมากที่สุด คือ 3 ครั้งต่อเดือน การศึกษาการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมด้านการตลาดพบว่า การวิเคราะห์ความพึงพอใจทางการตลาดด้านราคา (Prices) ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อราคาแผ่นดิบที่จำหน่ายให้กับทางกลุ่มมีค่าการแปรผลอยู่ในระดับมากที่สุด การวิเคราะห์ความพึงพอใจทางการตลาดด้านสถานที่ (Place) ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อสถานที่ทำการผลิตของตนเองอยู่การแปรผลอยู่ในระดับมากที่สุด การวิเคราะห์ความพึงพอใจทางการตลาดด้านตัวผลิตภัณฑ์ (Products) ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อจำนวนครั้งที่ทำการผลิตต่อเดือนมีค่ากลางมากที่สุดการแปรผลอยู่ในระดับมากที่สุด การวิเคราะห์ความพึงพอใจทางการตลาดด้านประชาสัมพันธ์ (Promotions) ความพึงพอใจของสมาชิกที่มีต่อวิธีการชำระเงินของผู้ซื้ออยู่ในระดับมากที่สุด ทางผู้วิจัยได้เลือกแผนกลยุทธ์ การพัฒนาทางการตลาดคือ โครงการพัฒนาสถานที่รับซื้อและจำหน่ายยางพารา เป็นโครงการที่มีผลมาจากการวิเคราะห์ความพึงพอใจของสมาชิก ที่เห็นว่าสถานที่รับซื้อและจำหน่ายยางพาราของทางกลุ่มคับแคบ ไม่เพียงพอต่อปริมาณเกษตรกรที่นำยางแผ่นดิบมาจำหน่าย นอกจากนี้ยังไม่มีการจัดเก็บยางแผ่นดิบทำให้ไม่สามารถช่วยเหลือเกษตรกรนอกเหนือจากเวลาที่ทำการจำหน่ายตามปกติ

248975**ABSTRACT**

This study investigated strategies of production and market management of agriculturists who processed rubber sheets in the North East of Thailand including Udon Thani Province, Nongkhai Province, and Khon Kaen Province. It was found that the average age of farmers was 50-59 years old. Most of them graduated from Prathomsuksa 4 and have worked an agricultural occupation. Their landholdings was 32 rai per family. Moreover, it was found that 72 percent of farmers processing rubber sheets mainly used rain water for rubber sheet production management. The 84 percent of farmers participated in a training of rubber sheet production arranged by the Office of the Rubber Replanting Aid Fund and more than 76 percent of farmers already finished a training of rubber tapping arranged by Office of the Rubber Replanting Aid Fund. Mostly, farmers processing rubber sheets used rubber seedlings type RRIM 600 as it was the type supported by the fund. Averagely, 56 percent of farmers processing rubber sheets used the planting range between 3 x 7 so that rubber trees were planted in the average of 90-99 trees a rai. In addition, during 1 – 3 years, other plants such as cassava, peanut, and banana were planted between a rubber row in order to increase an income between the first year to the third year before latex was produced. Mostly, 83 percent of farmers processing rubber sheets tapped a rubber tree at two days interval. For market management, according to the study of Khon Kaen Rubber Fund Cooperative Ltd, Dong Mun Cooperative Estate was the group buying rubber sheets from farmers. It was found that the rubber sheets were sold by general auction and paper rubber market. Since May, 2009 – January, 2010, rubber sheets were sold by 602,747 kilograms. They were divided into a raw rubber sheet number 1 - 3 sold by 578,631 kilograms, a raw rubber sheet number 4 sold by 23,994 kilograms, and a low grade rubber sheet sold by 122 kilograms. In one period of production, the auction occurred 20 times and in December the bid occurred 3 times a month. The study of market condition analysis indicated that for the market satisfaction analysis of prices, the members' satisfaction towards the prices of rubber sheets sold to the group was at the highest level. For the market satisfaction analysis of place, the members' satisfaction towards the place of production was at the high level. For the market satisfaction analysis in terms of products, the members' satisfaction towards the amount of monthly production times was at the highest level. For the market satisfaction analysis of promotions, the members' satisfaction towards the paying method of the buyers was at the highest level. The researcher used the strategy plan for market development of rubber purchasing place development scheme. This scheme was based on the analysis of members' satisfaction that indicated that the place for purchasing rubbers of the group was narrow so that it was not enough for the number of farmers who brought rubbers to sell. In addition, there was no storage for rubber sheets so that farmers could not help farmers in addition to a regular selling period.

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การจัดการผลิตและการตลาดของเกษตรกรแปรรูปยางแผ่นดิบในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” คงไม่สำเร็จลงได้ด้วยดีหากไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง

ด้านข้อมูลและรายละเอียดเกี่ยวกับยางพารา เนื้อที่ปลูก ได้รับความร่วมมือจาก สำนักงานกองทุนสงเคราะห์สวนยาง จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดหนองคาย รวมถึงสหกรณ์กองทุนสวนยางและกลุ่มผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่ จังหวัดขอนแก่น และจังหวัดหนองคาย การสัมภาษณ์อย่างคร่าวๆ ผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์จาก สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยางจังหวัดขอนแก่น ที่กรุณาให้ข้อมูลรายชื่อกลุ่มสหกรณ์กองทุนสวนยางและกลุ่มผู้ปลูกยางพาราในเขตที่ดูแลรับผิดชอบ ทำให้ผู้วิจัยประหยัดเวลาในการสัมภาษณ์อย่างประชากร จึงขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

การปฏิบัติงานเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจาก จากประธานและคณะกรรมการของสหกรณ์กองทุนสวนยางและกลุ่มผู้ปลูกยางพาราในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดขอนแก่น รวมถึงนักศึกษาภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ ช่วยในการสัมภาษณ์เกษตรกร ซึ่งมีผลให้การปฏิบัติงานภาคสนามเสร็จสิ้นตามกำหนดเวลา

ท้ายที่สุดโครงการวิจัยนี้คงจะไม่เกิดขึ้นและดำเนินการมาจนเสร็จสิ้น ถ้าไม่ได้รับการสนับสนุนจากเงินอุดหนุนทั่วไปประจำปี 2553 ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นทุนสำหรับการดำเนินงานวิจัย จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ดร.สุภาภรณ์ พวงชมพู

มิถุนายน 2554

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญตาราง	ณ – ช
สารบัญรูปภาพ	ซ
บทที่ 1. บทนำ (แก้ไข)	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 วัตถุประสงค์	2
1.3 วิธีการดำเนินการศึกษา	2
1.4 ขอบเขตการศึกษา	3
1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา	3
1.6 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.7 ความหมายของคำศัพท์ที่ใช้ในการศึกษา	4
บทที่ 2. วรรณกรรมและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
2.1 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	5
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	21
บทที่ 3. วิธีดำเนินการศึกษา	25
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	25
3.2 การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล	25
3.3 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	26
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4. สภาพทั่วไปของกลุ่มผู้ผลิตยางแผ่นดิบในจังหวัดขอนแก่น	31
4.1 สภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกรผู้ผลิตยางแผ่นดิบ	31
4.2 ลักษณะการถือครองที่ดินและการใช้ประโยชน์	34

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ข้อมูลทั่วไป ขั้นตอนและต้นทุนการปลูกยางพาราและก่อนเปิดกรีด	37
4.4 ข้อมูลทั่วไป ขั้นตอน ต้นทุนการกรีดยางพารา และหลังเปิดกรีด	40
4.5 ข้อมูลทั่วไป ขั้นตอน ต้นทุนการผลิตยางแผ่นดิบ	42
4.6 ข้อมูลการรวมกลุ่มหรือสหกรณ์ และราคาขายแผ่นดิบ	45
4.7 ปัญหาการผลิตและการตลาดยางแผ่นดิบของเกษตรกร	45
บทที่ 5 ผลการศึกษาของสหกรณ์กองทุนสวนยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล	47
5.1 ข้อมูลทั่วไปของสหกรณ์กองทุนสวนยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล	47
5.2 การวิเคราะห์ห้องค์กรของสหกรณ์กองทุนสวนยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล	54
5.3 กลยุทธ์ทางเลือกในการดำเนินธุรกิจ	58
5.4 การวิเคราะห์ความพึงพอใจทางการตลาด	61
5.5 การวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาธุรกิจของสหกรณ์กองทุนสวนยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล	64
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	70
6.1 สรุปผลการศึกษา	70
6.2 ข้อเสนอแนะ	72
เอกสารอ้างอิง	74
ภาคผนวก	80

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงมาตรฐานยางแผ่นดิบคุณภาพต่าง ๆ	20
ตารางที่ 3.1 ตารางการวิเคราะห์ TOWS Matrix	29
ตารางที่ 4.1 อายุของเกษตรกรผู้ผลิตยางแผ่นดิบ	30
ตารางที่ 4.2 การศึกษาของเกษตรกรชาวสวนยางผู้ให้สัมภาษณ์	31
ตารางที่ 4.3 รายได้อาชีพหลักและอาชีพรองของเกษตรกร	31
ตารางที่ 4.4 เงินลงทุนปลูกยางพาราเริ่มแรกของเกษตรกร	32
ตารางที่ 4.5 เงินลงทุนปลูกยางพาราเริ่มแรกโดยได้รับทุน สกย. ของเกษตรกร	33
ตารางที่ 4.6 ที่ดินที่ใช้ในการเกษตรของเกษตรกร	35
ตารางที่ 4.7 พันธุ์ยางพาราที่ปลูกของเกษตรกร	36
ตารางที่ 4.8 จำนวนต้นยางพาราต่อไร่ของเกษตรกร	37
ตารางที่ 4.9 ระยะเวลาปลูกยางพาราของเกษตรกร	37
ตารางที่ 4.10 จำนวนต้นยางพาราที่ปลูกซ่อมเกษตรกร	38
ตารางที่ 4.11 ชนิดพืชแซมที่ปลูกของเกษตรกร	38
ตารางที่ 4.12 ระบบการกรีดยางพาราในฤดูฝนและฤดูแล้งของเกษตรกร	39
ตารางที่ 4.13 รวมระยะเวลาในการกรีดยางพาราของเกษตรกรใน 1 ปี	40
ตารางที่ 4.14 รวมระยะเวลาในการกรีดยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางผู้ให้สัมภาษณ์	41
ตารางที่ 4.15 เวลาในการผลิตยางแผ่นดิบต่อวันของเกษตรกร	43
ตารางที่ 5.1 ปริมาณการจำหน่ายยางแผ่นดิบของสหกรณ์กองทุนสวนยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูลจากเดือน พฤษภาคม 2552 ถึง มกราคม 2553	47
ตารางที่ 5.2 จำนวนครั้งการประมวลผลของสหกรณ์กองทุนสวนยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล	48
ตารางที่ 5.3 แสดงมาตรฐานยางแผ่นดิบคุณภาพต่างๆ	49
ตารางที่ 5.4 งบดุลสหกรณ์กองทุนสวนยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล ในปี 2553	51

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 5.5 การวิเคราะห์ห้องค้กร(SWOT Matrix) ของสหกรณ์กองทุนสวยยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น	54
ตารางที่ 5.6 กลยุทธ์ทางเลือกในการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์กองทุนสวยยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล อำเภอกระนวน จังหวัดขอนแก่น	58
ตารางที่ 5.7 ตารางแสดงความพึงพอใจด้านราคา	58
ตารางที่ 5.8 ตารางแสดงความพึงพอใจด้านสถานที่	59
ตารางที่ 5.9 ตารางแสดงความพึงพอใจด้านตัวผลิตภัณฑ์	60
ตารางที่ 5.10 ตารางแสดงความพึงพอใจด้านประชาสัมพันธ์	60
ตารางที่ 5.11 ตารางแสดงความพึงพอใจด้านอื่นๆ	61

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการศึกษา	4
ภาพที่ 2.1 วิธีการตลาด	7
ภาพที่ 2.2 กรองน้ำยาง	16
ภาพที่ 2.3 ผสมน้ำยางกับน้ำ 3 : 2	16
ภาพที่ 2.4 ผสมกรดฟอร์มิก	17
ภาพที่ 2.5 กวนน้ำยาง	17
ภาพที่ 2.6 ไล่ฟองอากาศ	17
ภาพที่ 2.7 ปิดตะกรรอยางจับเป็นก้อน	18
ภาพที่ 2.8 นวดยางด้วยท่อเหล็ก	18
ภาพที่ 2.9 นำยางที่นวดแล้วเข้าจักรรีด	19
ภาพที่ 2.10 ล้างยางแล้วนำไปตาก	19
ภาพที่ 2.11 การแปรรูปยางแผ่นดิบ	21
ภาพที่ 4.1.ก เดือนที่เริ่มกรีดยางพารา	40
ภาพที่ 4.1.ข เดือนที่สิ้นสุดการกรีดยางพารา	40
ภาพที่ 4.2.ก เวลาเริ่มกรีด	41
ภาพที่ 4.2.ข เวลาสิ้นสุดการกรีด	41
ภาพที่ 4.3 ปีที่เริ่มผลิตยางแผ่นดิบครั้งแรกของเกษตรกร	42
ภาพที่ 4.4 เดือนที่ผลิตยางแผ่นดิบได้มากที่สุดและน้อยที่สุดของเกษตรกร	43
ภาพที่ 5.1 โครงสร้างคณะกรรมการฝ่ายบริหารงาน	46
ภาพที่ 5.2 โครงสร้างเจ้าหน้าที่ประจำ	46
ภาพที่ 5.3 วิธีการตลาดของของสหกรณ์กองทุนสวนยางขอนแก่น จำกัด นิคมสหกรณ์ดงมูล	50